తల్లి చెర

రాత్రి పదకొండు దాటింది.

హాలు కిట కిట లాడుతోంది.

తెర పైకి లేచింది.

సూత్రధారుడి ప్రవేశం, నందిస్తుతి, మేళ ప్రాప్తి, గణేశుడి ఆశీర్వచనం ముగిశాయి.

రంగం మధ్యకు అడ్డుతెర వచ్చింది. ఆ తెరమీదుగా ప్రేక్షకులకు కనబడింది సత్యభామ జడ.

ఇరవయ్యేడు నక్షత్రాలు, నాలుగువేదాలు, త్రిభువనాలు, నవగ్రహాలు, జీవం జ్ఞానం నిండివున్నవి ఆ జడలో.

ఆ జడను చూసి, దానిమీద అందాన్ని చూసి, దాని అర్థాన్ని చూసి, దాని నలంకరించిన పుష్పాలను, రత్నాలను, ముత్యాలను, ఆభరణాలను చూసి జనం ఆనందించారు.

కాని మొదటివరుస ప్రేక్షకుల్లో ఓ పత్రికా విలేఖరి వున్నాడు. అతనాడూ చూశాడు. జడను పరికించి మరీచూశాడు. 'హా తెలిసెన్' అనుకున్నాడు ఛందస్సూ పాదూ లేకుండా! అన్నాడు కూడా కాబోలు నెమ్మదిగా.

ఆ వెనుకవరుసలో వున్న మరోకాంప్లిమెంటరీ శాల్తీ అడిగింది. "ఏమి తెలిసెన్?"

"రేప్పొద్దున మా 'ఉదయఢంకా' సిటీ ఎడిషన్ చదవండి" అన్నాడు. అనేసి పెన్సిలూ, పుస్తకమూ పట్టుకొని చక చకా వెళ్ళిపోయాడు స్కూపు న్యూసాద్వేగ భరితుడై....

తెర తొలగింది.

"భామనే! సత్యభామనే!" అని దర్పంతో దబాయించి మరీ చెబుతోంది ఆ పేరుగలావిడ.

పక్కపాటాయన పాడతున్నాడు ఆమె ఊపుకు అందుకోలేక పోతున్నాడు.

మృదంగం వాయిస్తున్న మనిషి పదేళ్ళపాటు మరచిపోయిన తాళం అప్పటి కప్పుడు కనుక్కున్నట్లుగా "ఇదిగో వచ్చె - ఇపుడె వచ్చె - ఇపుడు వచ్చె" అన్నట్లుగా మృదంగం మీద లంకించుకున్నాడు. చిరుతాళం వారు, చెక్కలవారు, వాయలీనంవారు పరమానంద భరితులై అమ్మగారి నాట్యకళా వైదగ్ధ్య మనేటటువంటి అయొక్క సూర్యుడే ఓయమ్మా.---

--అడేది సూరుండెటులాయెనే మాయమ్మా

--అయొక్క నాట్య సూర్యుడియొక్క కిరణ

--జాలాలయొక్క అరుణకాంతులే ఓయమ్మా

--అరుణకాంతులూ తరుణకాంతులూ

చెప్పవే మాయమ్మా

అయొక్క కాంతుల్ని చూడలేక అయొక్క దరువువారున్ను (వారున్నా), అ యొక్క చిడతలవారున్ను (రున్నా), చెక్కల వారున్ను (న్నా) మహాబుద్ధిగా (తధికిన దిన) అతిచక్కగా (తళాంగుధిమి) తాళము వేయుచుండిరి.

తళాంగుధిమి, తకతైధిమి

తత్తైధిమి, తకతైధిమి...

రసవత్తరంగా సాగిపోతున్నది భామయొక్క కలాపం.

కలాపంలో విలాపం మొదలయింది. తాప భారమునోపలేని యాభామామణి అ యొక్క శంఖ చక్రాదులు ధరించియున్నటు వంటి శ్రీ దేవర వారికి ఒక కమ్మరాజమును రాయడం మొదలు పెట్టింది.

రంగుమంది హాల్లో గడియారం.

"అర్ధరాత్రివేళ ఉత్తరాలేమిటి" అని ఆవలిస్తూ లేచి వెళ్ళిపోయాడొక హృదయేశ్వ రరావుగారు...మరునాడు కోర్టులో వినవలసిన సుదీర్ఘ హియరింగు ఒకటి వుందికదా-

జనం తలలూపుస్తూన్నారు. దరువు అమోఘం, వంతపాట అద్వితీయం, చెక్కభజన అసమానం, దరువుకు తగిన అడుగు-అడుగుకు తగిన హొయలు హొయలుకు తగిన గర్వం- ఓహో ఓహో....

"ఏమి ఈయమ కళా వైదుష్యము" అని యొక రనుకొన-

"అయ్యారే - ఈలలన నటన ఇది నటనయా యనిపించుచున్నయది" యని మరియొక రనుకొన-

అ సత్యభామ జడకొన

అటూ ఇటూ వూగిపోతూంది నాట్యావేశంలో.

రసికులందరూ ఆనందసాగరంలో తేలియాడుతున్నారు. హఠాత్తుగా నిశ్శబ్దం ఆవరించింది.

జడ జడమయింది.

స్వర్గాల్లోంచి క్రిందకు స్వప్నాల్లోంచి బయటకు వచ్చినట్లు ఉలిక్కి పడ్డారు ప్రేక్షకులు.

వాటీస్ దిస్!!

సత్యభామ మాట్లాడుతుంది. ఎస్, మామూలు మనుషులు మాట్లాడే తెలుగుభాషలో మాట్లాడుతూంది. రంగుల మీద సాక్షాత్తూ ఆ సాత్రాజితి, నాట్యం మానివేసి, మైక్ ముందు కొచ్చి చేతులు కట్టుకుని నిలబడి మరీ మాట్లాడుతూంది.

సిద్దేంద్రయోగీజీ!! ఏమిటీ అన్యాయం! కూచిపూడి నాట్య నాయిక కిది తగునా? చెప్పండి, మీరు రూలింగ్ ఇవ్వండి సార్.

"నే నిట్లా మాట్లాడుతున్నందుకు క్షమించండి, మీ పోషణే, మీ ఆదరణే నాకు ఊపిరి. మిమ్మల్నందరినీ పెద్ద, చిన్న అనే వ్యత్యాసం లేకుండా,రాజుర్నీ - రథాలను తోలేవాళ్ళనూకూడా ఈకళా సామ్రాజ్యానికి రారాజులు చేయాలనే నాసంకల్పం. ఇది నచ్చని నా ప్రత్యర్థులు కొందరు నా మీదలేనిపోని అభాండాలు వేస్తున్నారు. వాటిని మీరేమాత్రము నమ్మకండి. నేను మీ అందరి ఆస్తి అయినట్టి ఈ సామ్రాజ్యంలో ఓభాగాన్ని నా తమ్ముడికి దత్తం చేశానని ఓ పెద్దమనిషి అన్నారు. అది పచ్చి అబద్ధం. ఎందుకంటే నాకు తమ్ముండటూ లేదు గనుక! మానాన్నకు నే నొక్కర్తెనే బిడ్డనుగనుక!.... ఇంకొక అపవాదు ప్రచారం చేస్తున్నారు. నవరత్న ఖచితమైన హారాన్ని నేనెవరినుండో అన్యాయంగా సంపాదించానట!! దీనిని కూడా నేను ఖండిస్తున్నాను. ఇట్లాంటి రాహుకేతువు లెందరు యత్నించినా, నాకళ అనేటి చందమామ నిరంతరం వెలగాలని, ఆ సోయగాల వెన్నెలలో మీరందరూ హాయిగా వుండాలని మీ భవిష్యత్తు సుదీర్ఘ శుక్లపక్షమై సాగాలని నే కోరుతున్నాను" అని తలవంచి, నమస్కరించి, పక్కకు తిరిగి కనుసైగ చేసింది.

భామనే సత్యభామనే వయ్యారి సత్య
భామనే పదియారువేల భామలా యందారిలోన.
భామరో గోపాల మూర్తికీ--

--అందుకున్నారా పక్కవాద్యగాళ్ళు, కలాపం మళ్ళీ సాగింది. రెండవ వరుసలోని కాంప్లిమెంటరీ శాస్త్రికి - ఇందాక పత్రికావిలేఖరి అంత అర్జెంటుగా పరుగెత్తడం ఎందుకోనన్న సత్యం లీలగా గోచరించింది.

ఆయొక్క చందాన ఆ భామామణి చందమామామణిని దివినుండి భువికి దింపి, భూలోక వాసులందరికి తలోభాగమూ ఇస్తానన్నటువంటి ఆ సుదినానికి--

మరుసటి రోజు ఉదయం 'ఉదయఢంకా' సిటీ ఎడిషన్ చదువుతున్నాడు శ్రీమాన్ కాంప్లిమెంటరీ శాస్త్రి.

అతగాడుమన రాజకీయవిలేఖరి రాసిన "ఏమా కలాపం?" చదివి బోధిచెట్టుకింద గౌతముడయ్యాడు.

ఆ తర్వాత సంపాదకీయం వున్న పుటయొక్క ఏడవ, ఎనిమిదవ ప్రకటన ఒకటి అతడి కళ్ళపడింది.

"ధర్మం చర" అని శీర్షిక,
ఆశీర్షిక కింద -
"పురజనులారా! పుణ్యమూర్తులారా!

మిమ్మల్నందరినీ విడి విడిగా కలుసుకోలేని కారణంగా నే నీవిధంగా నామనసులోని విషయాలను మీ ముందుంచుతున్నాను.

నే నెవడినో మీకు తెలుసు, నాజీవిత గ్రంథమంతా మీకు సుపరిచితం. అటువంటి నేను, కొన్ని కారణాంతరాల వలన నా బంధు మిత్రులనుండి విడిపోయిన విషయమూ పాతచరిత్రే. అయినప్పటికీ నా సోదరులు, మిత్రులు చేస్తున్న అసత్యప్రచారాన్ని నేను ఖండించక తప్పడం లేదు.

నేను 1967లో జరిగిన కురుక్షేత్రయుద్ధంలో అబద్ధం చెప్పి నా ప్రత్యర్థిని పడ గొట్టానని ప్రచారం చేస్తున్నారు. ఇది అబద్ధం. నాకు ప్రత్యర్థులు లేరు. ఆ విషయాలు తెలిసిన మీబోటి పెద్దలు నన్ను 'అజాత శత్రువు' అన్నారు. నాకు విరోధులమని ఎవరన్నా వారికి వారే అనుకోవచ్చునుగాక; అటువంటి పతనమయితే అది కేవలం ధర్మ స్వరూపుడయిన ఆ భగవంతుడి శాపం వల్లనే, ప్రభావం వల్లనే గాని ఇంకెందువల్లా కాదు ఆ పరమాత్ముడి చేతిలో నేను కేవలం నిమిత్త మాత్రుణ్ణి.

ఇహపోతే, నేను జూదాలాడుతాననీ, తాగుతాననీ ఇంకొక ప్రచారం జరుగుతూంది. ఇది పడమట సూర్యుడుదయించడం లాంటిది. నే నెప్పుడన్నా సరదాగా ఏ "పచ్చీసు" ఆటో ఆడతాను నిజమేగాని పణం ఒడ్డి ఆడను. ఒకనాడెప్పుడో సోదరుడు సుయోధనుడి మీద వాత్సల్యం కొద్దీ ఒడ్డితే ఒడ్డాను కాని అది నా సహజగుణం కాదు. నేను – సురను, దేశీదయినా, విదేశీదయినా ఆదరించను.

నామీద మీకున్న అపారాభిమానాన్ని చూచి కన్నుకుట్టినవారంతా ఈ విధంగా నన్ను మీనుండి దూరం చేయాలని చూస్తున్నారు. ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. వారి యత్నాలు వమ్ముచేయండి, నన్ను నమ్మండి, నాకు దూరంకాకండి. ధర్మాన్ని గెలిపించండి. ధర్మమే జయించాలి. ధర్మమే మీ ధర్మం కావాలి.

అందుకే 'ధర్మంచర' అన్నారు.

కాని ఇప్పటి పరిస్థితులలో కేవలం "ధర్మంచర" మాత్రమే కాదు. "ధర్మం చర చర".... అంటే కాలయాపన ఏమాత్రం లేకుండా చర చరమని ధర్మ విజయానికి కంకణం ధరించండి.

ఇట్లు మీ
"ధర్మారావు"

ఇది చదివి నిట్టూర్చాడు శాస్త్రీ. పత్రిక ముగించాక, రెండవ డోస్ కాఫీకని వంటింటి వైపుకు నడిచాడు.

అతడు కాఫీ సేవిస్తుండగా ఆకాశవాణి, తన మూడు బాండ్స్‌లో ఒకటయిన వాణిజ్యవాణి మీద గర గర లాడుతూ పలికింది.

మొదట పెద్దగా ఏదో పేలిన శబ్దం.

పిమ్మట అతి మధురమయిన లలిత సంగీతం

అదోనిముషం, ఇదోనిముషం.

"ఆ ప్రేలుడు ఏమిటి?" అంది ప్రకటనలో ఆడగొంతు.

"అది గాండీవపు ఠంకారం?" అంది మగగొంతు

ప్రేలుడు : సంగీతం.

"ఆ సంగీతం ఎక్కడిది?" అడిగింది మగ గొంతు.

"అది సుభద్రకోసం విజయుడి హృదయం పిలుపు!"

మళ్లీ ప్రేలుడు....మళ్లీ....

"సర్వ ప్రజలూ సుభద్రలు కావాలంటే విజయం విజయుడిని వరించాలి." అంది ప్రయోక్త కంఠం.

మేడిసన్ ఎవెన్యూ – అనుకున్నాడు కాంప్లిశా.

"మేష్టారూ?" అని వీధిలోంచి గొంతు వినపడితే చూశాడు. పక్కింటి రామదాసు హడావిడిగా వస్తున్నాడు.

"ఈయన మళ్ళీ కీర్తనలూ గట్రా అంటూ లంకించుకుంటాడు – అవతల ఆఫీసుకు వేళయి పోతుంటేను" అని భయపడ్డాడు కాంప్లిశా.

రామదాసు ఆయాసంతో రొప్పుతున్నాడు కాంశా చూశాడు. ఆయన చేతుల్లో సంచి వుంది. అది నిండుగావుంది. దాసుగారు సంచిని దించారు. చెమట తుడుచుకున్నారు.

"ఏమిటి దాసుగారూ! ఇందులో వున్నదేమిటీ? హోషిషా, బంగారపు బిస్కెట్లా"

"హిప్పీలా అడిగారే?..." అని నవ్వి మరి కాస్త ప్రాణవాయువును ఊపిరితిత్తులలోకి పంపించాడు దాసు.

"మరి అంత బరువేమిటి?"

"చెప్పుకోండి చూద్దాం"

"అయిపోయిన నాట్యాలకు నాటకాలకు వాడేసిన కాంప్లిమెంటరీ లేమిటి?" అన్నాడు. కాంశా.

చచ్చేట్లు నవ్వాడు దాసు. "భలేవారే. ప్రతి వాడూ పక్కవాడి మీద దుమ్మెత్తి పోస్తున్న ఈ రోజుల్లో మీ మీద మీరే జోకులు వేసుకుంటున్నారే. ఇందులోది మీరన్నట్లు భంగూ కాదు. బంగారమూకాదు; మన భావయ్యగారి వాగ్దానాల పుస్తకం బాబూ–"

ఇందాక తనువు డస్సింది దాసుకు.

ఇప్పుడు మూర్ఛ వచ్చింది కాంశాకు.

"కాని ఓ విశేష ముందండోయ్....భీమయ్య వున్నాడే...రియల్ లవర్ ఆఫ్ ది గుడ్ థింగ్స్ ఆఫ్‌లైఫ్... భోగపురుషుడు; రససిద్ధుడు..... ఈ పుస్తకంలో ప్రతి ఏడవ పేజీకూడా ఒక ఆహ్వానం. ఇట్లాంటివి యాభైరెండు ఆహ్వానాలున్నాయి...."

కాంశా కర్ణికా జరరికా గట్టిగా కౌగలించుకున్నాయి. యాభై రెండు ఆహ్వానాలే! అన్నీ కాంప్లిమెంటరీలే!!

"ఒకటి 'సెఫైర్' లో లంచికి–ఇంకొకటి 'రిడో'లో కాక్‌టయిల్ – మూడవది

'తాజ్'లో కేబరే–నాలుగవది నటరాజ్‌లో ఫ్రెంచి 'రోజోడినాల్' – అయిదోది "రౌండ్ దిహోటల్స్" టూర్ లాంటిది – ఆరవది–

గిలగిల లాడిపోయారు. కాంశా. "బాబూ ఇక చెప్పకండి...ఇంకొక్కమాట చెబుతే నే చచ్చిపోతా–" నన్నాడు. తనను మిస్సయి పోతున్న ఆహ్వానాల వియోగదుఃఖం భరించలేక....

"....అదేమిటి శాగారూ! అటూ ఇటూ గాక ఇప్పుడెందుకూ పోవడం – ఇన్ని ఆహ్వానాలు పడివుంటే ఎన్‌జాయ్ చెయ్యక?...."

కళ్ళు విప్పారాయి శాకు.

"నిజంగానా! నిజంగానే? కలకాదుగదా... కలకాదుగదా–" అంటూ ఆమ్రేడితాలకు అంకితమయ్యాడు కాంశా.

దాసుగారు ఆ ఆహ్వాన భరితమయిన ప్రమాణాల పుస్తకాన్ని శాకిచ్చాడు. శా దానిని – అతిభక్తితో – అందుకొని కళ్ళకద్దుకున్నాడు.

"నిజంగా దాసుగారూ! శిబి, దధీచి, జీమూతవాహనుడు వగైరా ఎక్కడోలేరు... మీలోనే–"

"ఆ పోనిద్దురూ...నాచేతికి రెండిచ్చారు మా ఆవిడ ఊళ్ళో లేదుకదా..."

"అయినా మట్టుకు–"

"అదేంకాదు. కాని అసలీ భీమయ్య ఏం చెబుతాడంటే–"

"చెప్పండి–" అరఘంట చెప్పాడు దాసు. వీధికో ఫ్రీ హోటలు, వారానికో మాస్‌డిన్నర్ – ప్రతి ఆదివారం స్టేడియంలో 'ఫ్రీ'గా మల్లయుద్ధ ప్రదర్శన – ప్రామిస్ చేస్తున్నాడు భీమయ్య. కడుపునిండా తిండి, చేతినిండా అరిగేలా కసరత్తూవుంటే దేశానికి ఏ అనారోగ్యమూ వుండదని ఆయన వాదం...అని సూతుడివలె చెప్పాడు దాసు.

"ముమ్మాటికి నిజమేనండోయి...కాని ఎటొచ్చీ ప్రతివారమూ మల్లయుద్ధమే గాకుండా ఓవారం గయోపాఖ్యానం – ఇంకోవారం కూచిపూడి నాట్యం – ఇంకోవారం హరికథా కాలక్షేపం – ఇట్లా వైవిధ్యం వుంటే – ఇంక భీమయ్యకు తిరుగులేదనుకోండి...అబ్సొల్యూట్ మెజారిటీ...కొయలిషన్లు, కాళ్ళసేవలూ వుండవు... ఆ!" అనిసూచించాడు కాంశా.

దాసు ఒప్పుకున్నాడు. ఒప్పుకోవడమేకాదు ఈవిషయమై ఓ అరడజను 'ఆర్యా' లేఖలు రాసి పారేద్దామనుకున్నాడు.

ఆప్రమాణాల పుస్తకంలోని ఆహ్వానాలు చూసిచూసి నవనాడులూ అష్టోత్తర గ్రంధులూ జివ్వుజివ్వుమని, కెవ్వుకెవ్వుమని ఘోషపెడుతుండగా ఘెరావో చేస్తుండగా బయలుదేరలేక ఆఫీసుకు బయలుదేరాడు కాంశా.

ఆఫీసు టైమయిపోయింది. తొమ్మిదిన్నర బస్సుకూడా చెక్కేసింది, పదింబావు బస్సు నెక్కాడు కాంశా.

అబస్సు ఆగవలసిన చోట్లకూడా, ఆగకుండా రయమున వెళ్తోంది. ఇంకో మైలు

దూరాన కాంశాగారి కార్యాలయం వుంది అనగా బస్సు హఠాత్తుగా ఆగింది!

ఏమిటేమిటి?

ముందుగా మున్ముందుగా అపావేమిటి?

అవి అలా ఆగిపోయా యేమిటి?

ఆబస్సు లేమిటి?

అడ్డుగా ఏవన్నా వచ్చిందేమిటి?

ఏ సెకూరే టోరే గారో, ట్రాడో గారో విచ్చేశారేమిటి?

పట్టపగలాఫీసువేళ ఈ అడ్డాలేమిటి?

పంక్చుయాలిటీకి ఇట్లా అడ్డాలొస్తే ఈదేశం ఇంక బాగుపడేదేమిటి?

—అనుకుని, విసుక్కుని, తిట్టుకుని, అసలుకారణం కనుక్కుని, బస్సుదిగి నిల్చున్నారు. ("ఐబెగ్‌టు రిమయ్న్ సార్, యువర్స్ మోస్ట్ ఒబీడియంట్లీ"గా)వాళ్ళంతా.

అప్పుడు ఆ రాజధానిలో రాజవీధికి అడ్డంగా వెళ్తున్నారు.

వందలాది అశ్వాలు.

అందమైన అశ్వాలు.

ఆ అశ్వాలమీద–

అందానికి మారు పేర్లయినవారు,

మారుని మరురూపాలవారు

చందమామకు సిగ్గుతెచ్చే సోగ్గాళ్ళు

వెళ్ళుతున్నారు––

ఠీవిగా –

హొయలుగా –

హుందాగా – వెళ్ళుతున్నారు.

ట్రాఫిక్ – అంతా ఆగిపోయింది.

ఆగినవారంతా ఆగ్రహాన్ని, అలస్యాన్ని మరిచిపోయి – ఆదృశ్యాన్ని, ఆ దృశ్య కావ్యాన్ని, ఆ కావ్యసౌందర్యాన్ని, ఆసౌందర్య ప్రవాహాన్ని చూసి,

చూసి చూసి –

ఆనందించారు; ఆశ్చర్యం చెందారు.

అయ్యారే! అనుకున్నారు.

'ఓహ్ మై!' అనికూడా – అనుకున్నారు.

అంతోటి పింగళకులే – అట్లాయిరనగా మైడియర్ దమనకా – మన మెంతవారము

లలవల కందరకు కలవరమాయే మదిలో – ఆ మదిలో –

ఆ అశ్వదళం

ఇందరు – అందగాళ్ళ దళం

ఎక్కడిదండీ! ఎవ్వరిదండీ?

ఎందుండి ఎందు పోతున్నారండీ?

చూడండి : ఆ అశ్వాల కిరువైపుల వేలాడే బావుటాలను చూడండి.

“సత్యమైనదే శివం.
శివమైనదే సుందరం
సత్యం శివంసుందరం
కావాలి నిరంతరం
అని అంటే మీ హృదంతరాళం
ఉన్నదొక్కటే శరణ్యం
అది మీకు చెప్పడం
మీ వివేకాన్ని పరిహసించడం

– ఇట్లు, మీవాడు
నకుల సేనుడు”

ఆహో! అహో హో!
ఓహో! ఓహో హో!

మనిషెంత నాజూకయినవాడో మాట అంత అందంగావుంది.

మాటెంత స్వీటో మనిషంత నీటూగోటూగాను – అనుకున్నారు పుణ్యమూర్తులు, పురజనులు.

అశ్వా రూఢులు సాగిపోయారు.

బస్సు కదిలింది. బస్సులు కదిలాయి.

కాంశా అండ్ కంపెనీ తమతమ కార్యాలయాలను చేరి తెల్లటి కాగితాలను నలుపు చేయసాగారు.

నాలుగు కాగితాల రంగా విధంగా మార్చంగా వారికి అలసట వచ్చింది. ఆవెంటనే – “పాఠశాలలో – మైదానములో: ఓ: ఓ:” రక్తిశక్తి యుక్తి ఇచ్చేటి పానీయాలను తాగడానికి కేంటీనుకు వెళ్ళారు. అక్కడ ‘టీ సెరిమనీ’ అనేటి వ్రతాన్ని అతి శ్రద్ధాసక్తులతో, సాంగోపాంగంగా నెరవేర్చి, మళ్ళీ తమ తమ కుర్చీల దగ్గరకు వెళ్ళి, కాగితాలను కూర్చి, గుచ్చి, పేర్చి, రూళ్ళ ఇటుకలతో అడ్డగోడలు కట్టి మళ్ళీ అలసి పోయారు. ఒంటిగంటయింది.

ఒకటిన్నరనుండి బోజనాలవేళ, కాని ప్రభుత్వ “చేనేత” విక్రయశాలలన్నిటా కాలానికి సదా సర్వదా ఇరవైఐదు శాతం డిస్కౌంటు యివ్వబడును. అందువలన––

ఆ జనులు,
తమతమ ప్రియమైన బందిఖానాల నుండి బయటపడి
–– ఎండలో
– వెలుతురులో
– గాలిలో
తిరగసాగారు.

ఆ లంచ్ వేళ --

వివిధ స్కేళ్ళమీద పాకుతుండే ఆ ప్రభుత్వప్పురుగులు మనుషులుగా తిరిగేవేళ -

ఆ కార్యాలయాల కూడలి స్థలమయిన మైదానంలో మైకులు, లౌడ్ స్పీకర్లు అతి లౌడ్‌గా అరుస్తున్నాయి. ఆ అరుపుల్లో "అంబా" నాదాలు అతిగా వున్నాయి.

ఆనాదాలచే ఆకర్షితుడయిన కాంశా (821 x 9 x 13) లు ఆమైదానంలోకి అడుగు పెట్టారు.

వేదిక

వేదికచుట్టూ తెల్లటి ఆవులు

ఆవులమెడలో గంటలు.

గంటలున్న ఆవులమధ్య వేదిక.

వేదికమీద కుర్చీలు; కుర్చీలమీద కూర్చొసనాలు ధరించిన పెద్దలు.

పెద్దలయెదుట మైకులు.

మైకులలో కాకిగోల.

ఆవుల అంబా గోల.

పెద్దల జగదాంబా గోల.

అబాల గోపాలమూ విన్న ఆగోల సారాంశం.

"గోవు మన తల్లి. గోవు స్వచ్ఛతకు చిహ్నం. స్వార్ధ రాహిత్యానికి చిహ్నం. అందుకనే అది మన మాత; మనదైవం. అటువంటి గోవు, మన దేశానికి ప్రతీకవంటిదయిన గోవు సురక్షితంగా వుండే దేశం సుసంపన్నమయిన దేశం. గోవుశత్రువులను నాశనం చేయండి. గోముఖవ్యాఘ్రాలకు గోతులు తవ్వండి. మేకవన్నె పులులకు పాఠం చెప్పండి.

ఆవుపాలవలె స్వచ్ఛమయిన జీవితం కావాలంటే--

పాలపొంగులవలె దేశంలో ప్రగతి పొందాలంటే-

ఏమి చేయాలో తెలుసా?"

ఇదుగో ఈయన...

ఎవరండీ ఆయన? అని ఎంక్వైరీ వారిని అడిగాడు కాంశా.

సహదేవసింగండీ బాబూ, పోయినాసారి ఐక్యరాజ్య సమితిలో కాశ్మీరు సమస్య గురించి మాట్లాడేదూ.....

అలాగుషా - అన్నాడు కాంశా.

మైకుల పెద్దల ఆవుల కాకుల జగదాంబాలు అంబాలు సాగుతూనే వున్నాయి; రెండున్నరయింది.

రెండింటికే తమతమ నెలవులలో తప్పకుండా వుండవలసిన ఆ భృత్యగణమంతా హుటాహుటీ బయలుదేరి మూడింటికల్లా తమతమ ఉత్తమ, మధ్యమ, అధమ-కుర్చీలలోని ఖాళీస్థలాలను పూర్తిచేశారు.

ఆ సాయంకాలం సూర్యుడూ,

మరియూ కాంశా ఇంటికి వెళ్తున్న వేళ--

సత్యభామ మరో ధీమా కలాపానికి రిహార్సలు వేసుకుంటున్న వేళ - వెలుతురు వెనకడుగు వేస్తుండగా,

వెలుతురు కానిది వామనుడయి విస్తరించే వేళ--

--సుశాసనుడుగా చలామణీ అవుతున్న ఒకానొక దుశ్శాసనుడు శ్రీమతి ద్రౌపదిమీద ఎన్నోనాళ్ళనుండి మనస్సున్నవాడు- -

పర్మిటు లేకుండానే 'వాట్-69'ల నిచ్చెనలెక్కి ఉచ్చైశ్రవాలనెక్కి ఖుషీఖుషీగా, మజామజాగా, జ-గమే ఊయలగా, తనువే కోయిలగా

ఊగుతూ - - తాగుతూ - - పాడుతూ- -

ద-రౌ-ప-దీ - హోనా-దరో--

ఓ-నా-దరో-పదీ--

అంటూ పాడు

కుంటూ - తూలు

కుంటూ---

కుంటుకుంటూ వెళ్ళివెళ్ళి -

రామన్న పేటలో - అలయం వీధిలో - ఒంటిరిగా ప్రశాంతంగా జీవితపు సంధ్యాకాలాన్ని గడుపుతున్న ఆమె ఇంట్లోకి ప్రవేశించి - -

ఆమె జుత్తుబట్టి వీధిలోకి --

ఆమె చీరబట్టి దారిలోకి --

ఆమె పేరుబట్టి నలుగురిలోకి--

ఆమె మానంబట్టి బజారులోకి--

లాక్కొచ్చి -- పీక్కొచ్చి

హహ్హో - దరౌపదీ--

ఓనా పదీ - దరౌపదీ--

దొరికి - చిలకా - నావు

నాకూ - హహ్హో - సీవూ

అంటూ

కదం తొక్కుతూ

పదం పాడుతూండగా

అసహాయులుగా కొందరు --

ఆనందిస్తూ కొందరూ --

ఆ నగరవాసులు శిలలై నిలబడి వుండగా--

ఆమె --

"ఒరేయ్! నేను ద్రౌపదిని కానురా మూర్ఖుడా! కళ్ళు తెరవరా!"
అని కేకలు పెడుతుండగా--
ధర్మారావుకు పక్కింటాయన చెప్పాడు.
ఫోను పలికింది విజయుడి చెవిలో.
పరుగెత్తు, పరుగెత్తు - అన్న సందేశం అందింది భీమయ్యకు.
"లగెత్తసే...." అన్నాడు నకులుడి పేరిగాడు.
గోమాత తరువాత -ముందుగా నీమాత అని విన్నాడు సహదేవ సింగు.
వారందరూ రొప్పుతూ రోజుతూ
రామన్న పేటలో
ఆలయం వీధిలో
ఓ చోటికి
అన్యాయం దుశ్శాసనుడై తాండవిస్తున్న చోటికి
ఆక్రందనం కుంతిదేవిగా విలపిస్తున్న చోటికి
వెళ్ళేలోపుగా--
అన్నదమ్ములందరూ ఒకటయే లోపుగా....
"తనయులారా! హా, శ్రీకృష్ణా!"
అని వారి తల్లి తల్లడిల్లినప్పుడు --
వారేమి చేశారు?
ఆ కన్నకొడుకులు ఏమిచేశారు?
ఆ కన్న తల్లి ఏమయింది?
ఆ విన్న కృష్ణుడు వచ్చాడా?

* * *

[వచ్చే వుండాలి
దుశ్శాసనుడు చచ్చే వుండాలి.
ఉండకపోతే-
ఈ దేశంలో ప్రజాస్వామ్యానికి రేపన్నది
లేనేలేదు.]

['ఎమర్జెన్సీ' సంవత్సరంలో అచ్చయిన కథ]